

יום טוב שני של גלויות לענין מצוות החג

קטעים מגמרא ושוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שבת כג, א

והא יו"ט שני דספק דבריהם הוא ובעי ברכה, התם כי היכי דלא לזילזולי בה.

סוכה מז, א

ובשמיני ... והלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן.

שוע"ר סי' תמז

לו וכל זה מעיקר הדין אבל כבר נהגו במדינות אלו להחמיר לכתחלה שלא לאכול בפסח עד יום טוב האחרון של גלויות, כל מיני מלוחים שלא נזהרו לבדוק המלח מפירורי חמץ הנמצאים בו לפי שאנו חוששין שמא יש עליהן עדיין פירור דק של חמץ בעין שנדבק בו מן המלח ומחמת דקותו אינו נראה לעין.

שוע"ר סי' תעה

ל אבל אם אכל בענין זה בליל יו"ט של גלויות אף שהוא מדברי סופרים אף על פי כן צריך לחזור ולאכול לדברי הכל שאין לחלק כלל בין יו"ט ראשון לשני בשום דבר שלא יבואו בו לזלזל על ידי כן.

שוע"ר סי' תפג

ו ואם יש לו ארבע כוסות ישתה כולם בליל ראשון ולא יניח אחד מהם לליל שני לפי שליל ראשון הוא עיקר שאנו בקיאים בקביעת החודש ויודעין אנו שיום ראשון הוא קודש והשני חול ואין אנו נוהגין בו קודש אלא כדי שלא לזלזל במנהג אבותינו.

שוע"ר סי' תפט

כט אסור לאכול חדש אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל עד תחילת ליל י"ז בניסן ... ובגולה כשלא היו יודעים יום שנקבע בו החודש בארץ ישראל היו אסורין לאכול חדש גם כל יום י"ז עד תחילת ליל י"ח לפי שהוא ספק של תורה שהחדש אסור גם בחוץ לארץ מן התורה שנאמר בכל מושבותיכם וגם עכשיו שאנו יודעים יום קביעות החודש אין לשנות מנהג אבותינו מטעם.

שוע"ר סי' תצ

א בכל יו"ט שני של גלויות מתפללין כסדר התפלה של יום ראשון, וכן צריך לומר קידוש היום ושהחיינו, ואף על פי שאין אנו נוהגין בו קודש אלא מחמת ספק שנסתפק לאבותינו שלא היו יודעין יום שנקבע בו החודש בארץ ישראל, מכל מקום אם לא יתפללו בו תפלת יו"ט, או שלא יאמרו בו קידוש היום ושהחיינו, יבאו לזלזל בו לומר שאינו יום טוב כלל, ועל ידי כן יבאו גם כן לעשות בו כל מלאכת עבודה.

שוע"ר סי' תצד

יט במוצאי חג השבועות אסור להתענות מעיקר הדין לפי שהיה יום טבוח בזמן שבית המקדש קיים...

כ ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לומר תחנון מר"ח עד ח' בו ועד בכלל, דהיינו עד אחר מוצאי יו"ט הנקרא אסרו חג.

שוע"ר סי' תצו

ד אין חילוק בין ראשון לשני אלא לענין מת כמו שיתבאר בסי' תקכ"ו. וכן לכחול את העין אע"פ שאין בו סכנה אם לא יכחול כגון שכבר התחילה העין להתרפאות דביו"ט ראשון אין לכחול אלא ע"י נכרי מכל מקום בשני מותר לכחול אפילו ע"י ישראל כיון שיש בו קצת חולי אף על פי שאין החולי כולל את כל הגוף.

שוע"ר סי' תקטו

ד ואפילו בספק החמירו חכמים אף ביו"ט שני של גלויות ואע"פ שיום טוב שני של גלויות אינו אלא מחמת ספק ונמצא שיש כאן ב' ספיקות להקל מכל מקום כיון שכבר הנהיגו חכמים את כל בני הגולה לעשות שני ימים הרי הוא כודאי של דבריהם לענין זה שלא להתיר בו ספק.

שוע"ר סי' תקכו

ו וכל זה ביו"ט ראשון שהוא מן התורה אבל ביו"ט שני אפילו יו"ט שני של ראש השנה כיון שאינו אלא מדבריהם הרי הוא כחול לענין קבורת המת לפיכך אפילו אם מת בו ביום שאפשר להשהותו עד הערב ולא יסריח אין משהין אותו כלל אלא עושין כל צרכיו ע"י ישראל אפילו דברים שאין צריך לעיקר קבורתו ואין עושין אותן אלא להוסיף בכבודו כגון לחתוך לו הדס מהמחובר בימיהם שהיו

נוהגין להניח הדס על מטתו בשביל כבודו ואין צריך לומר שחוצבין לו קבר ועושין לו ארון ותכריכים וגוזזים שערו ואם אין באותה העיר מקום קברות לישראל מוליכים אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות אפילו חוץ לתחום אם יכולין להגיע לשם ולקברו בו ביום ומשכירים לו ספינה להוליכו ממקום למקום ואפילו אפשר לקברו במקומו מכל מקום כיון שאין שם שכונת קברי ישראל אין זה כבודו להקבר שם.

ז ואפילו אפשר לעשות כל דברים אלו ע"י נכרי יתעסקו בו ישראל לפי שחכמים עשאוהו ליו"ט שני כחול לענין קבורת המת.

שוע"ר סי' תרכד

י יש אנשי מעשה שמחמירין לעשות יום כיפור שני ימים כמו שאנו עושים שני ימים טובים בגולה בשאר כל המועדות ומי שנהג חומרא זו ורוצה לשנות מנהגו צריך התרה כמו נדר.

אבל אין לנהוג חומרא זו משום שיש לחוש לסכנה. ועוד שהרי עכשיו שבטל קידוש החודש על פי הראיה אנו בקיאים בחשבון קביעות החדשים ואנו אומרים שאלול לעולם חסר ויום ראשון של ראש השנה הוא ראש חודש תשרי ובעשור לחודש הוא יום הכיפורים שלנו ואין אנו עושין שאר כל המועדות שני ימים אלא כדי שלא לשנות ממנהג אבותינו שהיו בזמן שהיו מקדשים החדשים על פי הראיה ולא היו יודעים יום שנראית בו הלבנה ונקבע בו ראש השנה בארץ ישראל וא"כ ביום הכיפורים אף אבותינו לא עשו אלא יום אחד מחמת חשש סכנה שאין גוזרין על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בה א"כ למה לנו להחמיר ולהתענות בחנם.

שוע"ר סי' תרמט

כא כל הפסולין ביום ראשון וכשרים מיום שני ואילך היינו בארץ ישראל שיום שני הוא חול המועד ובחוץ לארץ שעושין יום טוב שני ימים יש אומרים שכל הפסולין הנוהגין בראשון מן התורה נוהגין ביום טוב שני מדברי סופרים דכיון שתקנו יום טוב שני מפני הספק שמא הוא יום טוב ראשון א"כ צריך לנהוג בו מחמת הספק כל החומרות של יום טוב הראשון.

ויש אומרים כיון שאנו בקיאים בקביעות החודש ויודעין אנו שהשני הוא חול ואין אנו נוהגין בו קודש אלא שלא לזלזל במנהג אבותינו שהיו בזמן שמקדשין על פי הראיה שאז לא היה הדבר תלוי בידיעת חשבון קביעות החדשים ואין אנו מצווים אלא שלא לזלזל בעיקר קדושת היום ולפיכך אנו מקדשין על הכוס ומברכין זמן ביום טוב שני כמו ביום טוב הראשון אבל דברים שאינן מעיקר קדושת היום אלא שהן מצות הנוהגות באותו היום בלבד כגון כל הפסולין ביום טוב הראשון בלבד ואף אם לא תהיינה מצות הללו נוהגות ביום טוב שני אין כאן זלזול ליום טוב השני כלל כיון שאין המצות תלויות בעיקר קדושת היום כלל שהרי מצות נטילת לולב לא תלה הכתוב חיובו מחמת שהוא יום טוב אלא מחמת שהוא יום הראשון שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון.

ולענין הלכה ספק ברכות להקל לפיכך כל הפסולין בראשון ניטלין ביום טוב שני של גליות בלא ברכה ומכל מקום אם אפשר יקח מחבירו לולב ומיניו כשרים במתנה על מנת להחזיר (כדי לחוש לסברא הראשונה דשאול פסול ביום טוב שני) ויברך עליו ואחר כך יטול את שלו (ויאמר בו הלל עם הציבור).

שו"ע תרסה, א

ובחוצה לארץ אוכלים בסוכה בלילה וביום, מפני שהוא ספק שביעי, ואין מברכין על ישיבתה, ומקדשין ואומרים זמן.

שו"ת אדמו"ר הזקן סי' ו

בישול מצה שנתפררה ... לפי מ"ש האריז"ל להחמיר כל החומרות בפסח, פשיטא שיש להחמיר ... ומ"מ ביו"ט האחרון המיקל משום שמחת יו"ט לא הפסיד.